

OPINIÓ

VIST I NO VIST

Jordi Sardans

HISTORIADOR

CAMINS HISTÒRICS

Les VII Jornades de Patrimoni, dedicades als camins històrics de la Catalunya Central, organitzades pel Centre d'Estudis del Bages a la sala d'actes de la Delegació Bages-Berguedà del Col·legi d'Arquitectes, es van iniciar amb una conferència de l'estudiós i expert en transhumància Joan Rovira Merino, coautor del llibre *12 camins mil·lenaris*, publicat per les Guies del Centre Excursionista de Catalunya. El local mostra una exposició sobre el camí ramader de Marina, per recuperar el camí transhumant des de la Cerdanya fins al Penedès, un projecte que dirigeix Xavi Avendaño, tècnic de l'Ajuntament de Santa Margarida i els Monjos. Rovira també va esmentar-lo per la seva excepcionalitat, que agafa tots els estrats vegetatius i paisatgístics de Catalunya, des de la sorra de la platja de Vilanova fins a les Bulloses, a la Catalunya Nord. Afirmar que és un camí

mil·lenari que tradicionalment s'ha fet servir a Catalunya i que cal potenciar conjuntament amb tot el patrimoni cultural, arquitectònic i gastronòmic que hi ha al seu voltant: «Interessa recuperar-lo com a camí de vida».

En la conferència «Camins històrics. Els camins ramaders de la Catalunya Central», va afirmar que la zona de Manresa constitueix el nus viari més important de la Catalunya Central, però està poc estudiat. Abans va explicar que els camins de la Península Ibèrica s'anomenen al cantó espanyol *cañadas*, i segons els seus mapes els catalans no tenim cap camí ramader. Històricament, castellans i aragonesos han tingut organismes per defensar els interessos ramaders sobre l'agricultura, com La Mesta, «formada per una colla de gàngsters que sobreposaven els seus interessos a les altres activitats». Un dels grans patrimonis castellans ha estat la llana merina fins a la guerra del

Francès. A Catalunya, en canvi, es va produir un pacte entre l'agricultura i la ramaderia: les femtes de les ovelles eren molt bones per adobar els terrenys. Hi ha hagut una cultura de desplaçaments ramaders des del Pirineu fins a la costa, arran de l'impuls que van rebre des del monestir del Cister. Segons Rovira, els camins ramaders van néixer fa 15.000 anys després d'una glaciació. Quan el gel desapareix, els animals van cap al nord a buscar pastura fresca i a l'hivern tornen a baixar. Els camins ramaders es basen en els que va obrint la fauna salvatge i l'home se n'aprofita. Els grans eixos ramaders de Catalunya tenen com a lloc de pas Manresa, que ha estat un punt bàsic per al pas de bestiar per comunicar les

«A Europa, els camins històrics tenen un lateral per poder-hi anar a peu o en bicicleta. Els camins ramaders són els corredors ecològics del futur»

zones del Pirineu amb les de marina. Manresa està ubicada a les valls del Cardener i del Llobregat. En temps del cister, les pastures de Poblet i Santes Creus passaven per Manresa per anar al Pirineu, tot aprofitant els ponts que estructuren aquests camins, alguns des de l'època romana: Pont Vell, pont de Vilomara (per on passa el camí ral que va cap a la Barata), però també els de Sallent (eix Prats de Lluçanès i Viladordis), Navarces (del segle XVIII), que cobria l'eix viari cap a Mura i Rocafort; i el més important, el de Cabrianes, on els pastors es quedaven a dormir a la casa del costat. De la zona de Manresa esmenta Can Masana com a hostal i casa d'acollida, Salelles i la Barata (hostal de traguiners, però també acollia ramats). Dins la ciutat, el Passeig era camí ramader, com la plaça de la Creu. Per Santa Clara s'anava a buscar el camí ral de Manresa a Barcelona.

Per explicar els camins ramaders de Catalunya els compara amb un arbre que tindria l'arrel a la costa i quan arriba al Pirineu (on podien arribar unes 5.000 ovelles) se separa en diferents branques de pastures. El tronc arpeggava unes 3.000 ovelles, mentre que a l'Anoia, Penedès o Tarragonès els camins eren més estrets i els ramats eren més petits. Així, està estretament relacionat el nombre de caps de bestiar que hi passaven amb l'amplada dels camins. El zenit de la transhumància es dona amb l'entrada de la fil·loxera. Darrerament, molts camins ramaders han estat usurpats pel trànsit viari. A Europa, els camins històrics tenen un lateral per poder-hi anar a peu o en bicicleta. Els camins ramaders són els grans corredors ecològics del futur. Reivindica una llei catalana, però l'Administració no hi vol entrar pel que comportaria de deures de preservació.

LES HISTÒRIQUES AUDÀCIES D'UNA EMPRESA BERGUEDANA

PERSPECTIVA

Jaume Farguell i Sitges

PRESIDENT DEL CASAL D'EUROPA AL BERGUEDÀ

Remuntem-nos als anys 30 del segle passat, quan a Berga, en un modest taller del carrer Barcelona, un personatge de nom Sebastià Freixa, després d'haver-ne après l'ofici a la capital catalana, empenia l'activitat de fabricació de carros de tracció animal, el mitjà de transport i càrrega encara més usual en aquells temps.

Arribats els anys 50, la inexorable suplantació del carro pels vehicles motoritzats afeblí greument l'activitat d'aquell taller. Per altra banda, a les nostres comarques del Bages i Berguedà, el consolidat predomini de la indústria tèxtil suggerí al jove hereu d'aquella família, Ramon Freixa, i a la seva esposa, Concepció Bascompte, la urgència de reorientar l'activitat productiva cap a la recuperació i comercialització de matèries primeres, maquinària tèxtil en desús i residus indus-

trials en general.

Però heus aquí que, trenta anys després, la imminent i implacable caiguda de la indústria tèxtil com una nova amenaça a l'economia comarcal i familiar obligà Josep Freixa Bascompte, ja en tercera generació d'aquella emprenedora nissaga, amb el concurs del seu pare Ramon, la seva germana Anna, i l'esposa, Neus Capdevila, a explorar noves alternatives empresarials. El resultat fou, l'any 1987, la creació de la societat mercantil Containers del Berguedà, S.L. i poc després la de Tractaments Ecològics, S.A., que feren possible obtenir la concessió del servei municipal de recollida de residus i neteja viària a la ciutat de Berga.

Poc després, la nova Llei de Residus del 1993 feu preguntar-se als nostres protagonistes el perquè de no intentar assumir la complexa i alhora il·lusionant gestió del nou abocador comarcal, projecte que esdevingué realitat i amb excel·lents resultats. Amb encert deia George Bernard Shaw que «molts homes observen el món i es pregunten: per què? I són uns altres els valents homes que observen el món i es pregunten: per què no?».

Quasi un segle ha transcorregut des que els primers carros fabricats sortien del taller Freixa del carrer Barcelona. Un segle d'inicials il·lusions, frustracions so-

Instal·lacions industrials de l'empresa al polígon industrial de la Valldan

brevingudes i reaccions coratjoses. Tot un digne exemple de model empresarial català. Amb el mèrit afegit, això sí, d'haver-se produït aquest cas en una comarca com la nostra, tan poc abundosa avui en iniciatives similars, després de viure la llarga centúria infeudada i subordinada a les colònies industrials externes.

Avui en dia, el complex empresarial de la família Freixa, on la quarta generació ja hi és fortament implicada, dona feina a un total de 140 treballadors en una superfície industrial que suma 25.000 m² al Berguedà, amb més de 12.800 m² repartits entre el Bages i l'Anoia.

I en fi, una experiència professional ja tan estretament implicada en els nous i

exigents reptes ecologistes, i sota les directrius del Consell Comarcal, ha permès a Tractaments Ecològics, S.A. assumir la responsabilitat d'implantar en gran part dels municipis berguedans l'innovador sistema de recollida selectiva de residus domèstics denominat «porta a porta», que ben aviat ha guanyat crèdit entre els ciutadans.

Aquests són, en insuficients ratlles, els resultats d'un esforç empresarial berguedà a l'abric d'un laboratori i audaç nucli familiar que fa honor a aquelles paraules de Mahatma Gandhi: «Entre les qualitats més essencials de l'esperit humà hi ha la confiança en un mateix i crear confiança en els altres».

Regió7 Servei de notícies al teu mòbil

1

Afegeix aquest número a la teva agenda de telèfons **679 309 289**
Si ho prefereixes pots escanejar aquest codi QR

2

Envia un WhatsApp a aquest mateix número indicant nom i cognoms i en les següents **72 hores** et donarem d'alta del servei

3

Rebràs cada dia **les notícies més importants** en un o dos missatges

